

Uredništvo - uprava: Ljubljana, Kopitarjeva 6. Telefon 73-61-23-64. Mesečna naročnina 25 lir, za inostranstvo 40 lir. - Ček, rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.394 za inostranstvo. Izključno zastopstvo za oglaševanje in inostranstvo: UPI S. A. Milano. Rokopisov ne vračamo.

Naročite se čimprej na

SLOVENEV KOLEDAR

da ne boste ostali brez nje!

SLOVENEV

NOVEMBER-1944
1
SREDA

Die sowjetischen Grossangriffe in der 14 tägigen Schlacht im ostpreussischen Grenzgebiet zum Stehen gebracht

Deutsche Gegenangriffe drängten die Sowjets bei Ungvar auf engem Raum zusammen. — Über 10.000 Gefangene in den Kämpfen gegen das slowakische Bandenzentrum Altsohl-Neusohl. — Stellungsverbesserungen südöstlich Helmond.

Aus dem Führerhauptquartier, 31. Oktober 1944. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

Unter dem Eindruck der nachhaltigen Abwehr unserer Besatzungen hat der Feind gestern seine Angriffe weder auf die Festung Dünkirchen noch gegen unseren Brückenkopf nordöstlich Brügge fortgesetzt. In schweren Kämpfen haben sich unsere bisher auf Süd-Beveland kämpfenden Truppen nach Walcheren zurückgezogen. Kanadier, die sich den Zugang dorthin erzwingen wollten, wurden durch zusammengefasste Feuer zerschlagen.

In der Schlacht in Nord-Brabant fasste der Feind seine Panzerverbände vor allem zwischen Roosendaal und Breda und östlich Oosterhout zu starken Durchbruchversuchen zusammen. In erbitterter Abwehr verteidigten unsere schwer ringenden Truppen alle Versuche, ihre Front aufzuspalten und brachten die vordringenden gegnerischen Divisionen an vorbereiteten Brückenkopfstellungen südlich der unteren Maas und ihrer Mündung zum Stehen.

Eigene Angriffsunternehmungen südöstlich Helmond führten zu Stellungsverbesserungen. Feindliche Gegenangriffe scheiterten. Bei diesen Kämpfen wurden innerhalb von 3 Tagen 85 feindliche Panzer abgeschossen.

In den Wäldern zwischen der oberen Meurthe und Mortagne wurde auch gestern erbittert gekämpft. Die immer wieder angreifenden Nordamerikaner kamen nur wenig über ihre Ausgangsstellungen hinaus. Ein eigener Angriff nordöstlich Remiremont stieß in angreifende nordamerikanische Bataillone.

London lag wieder unter dem Feuer von V-J-16.

In Mittelitalien griff der Feind im westlichen Frontabschnitt vergeblich den Raum von Castel Nuovo an. Zäher Widerstand unserer Truppen brachte auch südwestlich Vergato die feindlichen Angriffe zum Scheitern. Nach starker Feuertvorbereitung konnten britische Verbände nördlich Meldola den Übergang über den Ronco erzwingen.

Unsere Stützpunktbesatzungen, die auch nach der Räumung Griechenlands auf einigen Ägäischen Inseln belassen wurden, stehen auf Milos und Piskopij im Kampf gegen gelandete feindliche Kräfte.

Auf dem Balkan wurden bulgarische Angriffe gegen unsere Stellungen östlich des Vardar-Tales abgewiesen. Auch bei Priština und an der westlichen Morava hat sich die Lage trotz anhaltenden bolschewistischen Druckes nicht wesentlich verändert.

Sowjetski velenapadi v 14 dnevni bitki na vzhodnopruskem obmejnem ozemlju zaustavljeni

Z lastnimi protinapadi smo stisnili Sovjete pri Užhorodu na ozek prostor. — Preko 10.000 ujetnikov v bojih proti slovaškemu središču tolp Zvolen-Banska Bystrica. — Izboljšanje položaja jugovzhodno od Helmonda.

Führerjev glavni stan, 31. okt. DNB.

Vrhovno poveljstvo oboroženih sil javlja: Pod vtisom stanovite obrambe naših posadk sovražnik včeraj ni nadaljeval s svojimi napadi niti na trdnjavo Dünkirchen niti na naše mostišče severno-vzhodno od Bruges. Naše čete, ki so se doslej borile na Zuid Beveland, so se odmaknile na Walcheren. Kanade, ki so si hoteli izsiliti dohod tja, kaj, smo razbili s osredotočenim ognjem.

V bitki v Noord Brabantu je združil sovražnik svoje oklepniške oddelke v močne probojne kline predvsem med Roosendaalom in Breda ter vzhodno od Oosterhouta. V ogorčeni obrambi so preprečile naše težke boje čete vse sovražne poskuse, da bi razbili naše oporišče ter zaustavile napredujoče nasprotno divizije na pripravljenih mostiščnih postojankah južno od spodnje Maase ter ob njenem izlivu.

Z lastnimi napadi jugovzhodno od Helmonda smo izboljšali postojanke. Sovražni protinapadi so se izjalovili. V teh bojih smo v treh dneh uničili 85 sovražnih oklepnikov.

V gozdovih med gornjo Meurthe in Moortagne smo se tudi večer ogorčeno borili. Vedno znova napadajoči Severnoamerikanci so le malo napredovali preko svojih izhodiščnih postojank. Z lastnim napadom severovzhodno od Remiremonta smo zadeli napadajoče severnoameriške bataljone.

London je bil zopet pod ognjem V-J-16.

V srednji Italiji je sovražnik na zadnjem odseku brezuspešno napadel na

Odločna obramba Vzhodne Prusije

Berlin, 31. okt. Prva bitka v vzhodni Prusiji je odločna v korist nemške obrambe — veliki boji divjajo le še na severnih krilih vzhodnega in zapadnega bojišča. S temi ugotovitvami označuje vojaški dopisnik DNB-ja Martin Hallensleben evropski vojaški položaj ob pričetku tega tedna. Hallensleben piše:

Položaj na vseh evropskih bojiščih se je v zadnjih dneh popolnoma spremenil. Na zahodu so osredotočili Amerikanci svoje napore skoraj izključno na to, da bi z razbitjem nemških zapornic pred izlivom Schelde izključili ogrožanje, ki ga predstavljajo nemške postojanke na nizozemskem obalnem področju južno od Maase za zapadni bok njihovega do Nijmerna segajočega klina. V ta namen so vrgli v bitko večino sil z nizozemskega bojišča ter so borbe tako dobile značaj velikih spopadov. Prva kanadska in druga britanska armada sta ojačeni še za ameriški oddelki. Eisenhower hoče z veliko večino oklepnikov in borbenih letal potisniti nemške sile najprej ob obali proti severu, da bi se tako lažje polastil težko oboroženih otokov v Zelandu, brez katerih bi bil dovoz v anversko luko težak kljub izločitvi nemškega predmostja pri Breskensu. Ta cilj mora kaj hitro doseči, ako namerava nadaljevati s svojo ofenzivo proti severu in zapadu še predno se bodo čutili gotovi nemški protikuropi. Sprito pričnega položaja, ki je bil zelo ugoden za napad, je bila nemški taktiki pot že predpisana. Z vsemi sredstvi si je morala prizadevati, da prepreči predčasno izločitev proti jugu visečega nemškega obalnega krila ter ga drži toliko časa, da bodo končne priprave severno od Maase. Boj bo izredno trd in bo zaradi premoči nemških obrambnih postojank na zelandških otokih prislil Angleže, da privedejo v široko področje izliva spodnje Maase nove sile, pri čemer je sploh še vprašanje, ali se jim bo brez uporabe mornarice in novih pristankov iz zraka posrečilo dokončno premagati nemške branilce na otokih. Po današnjem položaju moramo v to dvomiti. Nemci pričakujejo, da bo sovražnik uporabil mornarico in letalske čete.

Najbolj se je položaj spremenil na vzhodnem bojišču. Odločni sta prvi veliki bitki v vzhodni Prusiji in na Madžarskem. Nemci so za povsod obdržali na bojišču. Sovjeti so utrpeli ogromne izgube, največje seveda na vzhodnopruskem obmejnem področju. Zato je tudi sovjetska generalna ofenziva precej ohromela. Treba bo že dalj časa, da bo tu sovjetsko vodstvo znova lahko pričelo napadati v velikem obsegu. Pričakujejo, da bodo Nemci v kratkem tudi s

številskimi označili svoj obrambni uspeh, ki ima obseg zmage. Iz nemških premikov lahko tudi sklepamo, da napadalni nastopi nemškega vodstva še niso končani. Nemci izkoriščajo enako vročino sedanjih odmor, ki ga označuje defenzivno obnašanje Sovjetov.

Pač pa so zato Sovjeti osredotočeno napadli nemško predmostje v Kurlandiji in sicer skupno s skoraj 50 divizijami. Dejstvo, da niso mogli niti jugovzhodno od Liepaje, niti pri Autzu prebiti nemških zapornih postojank, ne dokazuje le, da popušča njihova bojna moč, temveč tudi, da so nemške postojanke tamkaj izredno močne. To dejstvo predstavlja istočasno resno nevarnost za sovjetske armade, ki prodirajo proti vzhodni Prusiji.

Na južnem krilu vzhodnega bojišča so doživeli Sovjeti prav tako občuten udarec, ki sliči porazu. Nemci in Madžari so v teh bitkah tako razbili napadal-

no moč močnih sovjetskih armad, ki so hotele iz Romunije proti prelazu Dukla, da je sedaj odstranjena nevarnost pregaženja Madžarske, zlasti pa tudi nevarnost obkolitve nemško-madžarskih oddelkov, ki so še ostali v jugovzhodni Madžarski. S spretnim manevrom se je poslužilo nemško vodstvo za uničenje sovjetskih armad severno od Debreceza na prav onih oddelkih, ki so jih hoteli Sovjeti obkoliti. Tako je preprečilo sovjetskim armadam možnost izmaknitve v vzhodni smeri ter prisililo ostale sovjetske divizije k naglemu umiku v smeri proti jugu za črto Debreceza-Veliki Varadin. Zmaga pod skupnim vrhovnim poveljstvom borečih se nemško-madžarskih divizij je največjega pomena, ker dopušča popolnoma nove operativne možnosti. Napadna moč vzhodnih nasprotnikov je na tem področju tako oslabiljena, da trenutno skoraj ne moremo računati na obnovev veliki sovjetskih nastopov proti Madžarski.

Najusodnejše ure Madžarske

Od vojnega poročevalca Treffz-Eichhöferja

DNB. 30. 10. (P.K.) Na področju Debreceza, »kalvinskega Rimca«, mesta s 120.000 prebivalci, divja že več dni ogorčena oklepniška bitka. Debrecezen leži na meji med veliko madžarsko ravnino in Sedmograško. Močni gozdovi obkrožajo to staro mesto, ko je obdano z vinogradi in številnimi vodnimi prekopmi. Pri Debrecezu prehaja ravnina v pogorje, gre pot od zapada proti vzhodu in nasprotno vodi pot iz vzhoda preko Debreceza v Pusztu. Prizorišče sedanjih tridih bojev je torej nekakšna pregraja med vzhodom in zapadom.

Madžarska se je že pred tisoč leti odločila za zapad. Njeni pametni prebivalci so že mnogokrat kljubovali navalu z vzhoda. Nikdar pa ni bila za od usode preizkušeni narod nevarnosti tako velika kot sedaj. V ozemljih, ki so jih pregazile Stalinove horde, je izumrlo vse življenje. Pobito in potolčeno je vse, kar ni moglo zbežati na zapad za branik, ki ga držijo honvedi z nemškimi zavezniki proti navalujočim sovražnim množicam. Ko je sovražnik pred tedni prekoračil mejo in ko so njegove oklepniške osti z jugovzhoda dosegle madžarsko ravnino, je bila ustanovljena narodna garda. Tisoči in tisoči so bili pripravljeni, da branijo vsak meter zemlje. O junaškem obnašanju honvedov je govorilo v pre-

teklih tednih marsikatero vojno poročilo, številna posamezna junaštva pa še bodo kasneje počaščena. Notranja bojišča Madžarske se preureja v teh dneh na totalno vojno. Nobene ciganske gosli ne jokajo več, mnogo lokalov so zaprli. Ljudje jedo na nakaznice in delajo za zmago. Delovni bataljoni z desetisoči iz vseh plasti naroda so stopili v službo za osvoboditev dežele.

Se vedno divja oklepniška bitka pri Debrecezu. Stalinove armade skušajo razpoloviti deželo s severa in juga: S severnem delom klesše naj bi prodrle preko prelaza Dukle proti jugu v madžarsko ravnino, z južnim delom pa naj bi se združili pri Debrecezu. Če bi se to posrečilo, bi padla Budimpešta kot zrelo jabolko. Obkoljene bi bile cele armade in Madžarska bi propadla v umorih in požigih. Da bi preprečila narodno nesrečo, se honvedska armada herojsko bori ob strani evropskih zaveznikov. Njeni častniki in vojski se ne pustijo varati z nobenimi svetohliskimi kapitulacijskimi pogoji. Oni poznajo Belo Kluno in njegove rablje in vedo, da so Britanci in Amerikanci nemočni napram sovjetskemu besu in ekspanzijskim zahtevam. Zato prenašajo vse bojne težkoče v lastni deželi, neprestano letalske napade ter prehodno izgubo posameznih ozemelj, ki bi bila ob popolni predaji tako in tako izgubljena.

Usoda finskih delavcev

Stockholm. V severni Finski so organizirali veliko zbirališče finskih delavcev, določenih za deportacijo v Sibirijo. Taborišče vodi žid Bugadowski. Ta žid je dobro znan po svojih groznih metodah, s katerimi je nasilno nastopal z neštevitimi sovjetskimi delavci pri gradnji prekopov, kjer je pomrlo na desetisoče prisilnih delavcev od prenapornega dela, h kateremu jih je silil ta priganjač in pa zaradi lakote.

Takšne so metode, po katerih so Sovjeti postopali s svojimi lastnimi delavci. Mislimo si lahko, kakšna usoda bo pod vodstvom tega krvoloča čakala uboge finske prisilne delavce, ki jih Sovjeti še prav posebno sovražijo.

Je to spoštovanje mednarodnega prava?

Budimpešta. Ko so nemško-madžarske čete naredile pri Kluju sunek na ozemlje, ki so ga začasno zasedli Sovjeti, so naletele na strahoten prizor v romunskem mestu Viscu v gorovju Bihar. V tem mestu so bili pobiti vsi člani madžarske manjšine do zadnjega otroka.

Stvari, ki jih počenjajo podivjane boljševiške horde, nasprotujejo najosnovnejšemu človeškemu čutu, kaj šele določilom mednarodnega vojnega prava. Niti pobesnela žival ne more biti tako krvoločna.

Mädchen in farbenprächtigen Nationaltrachten begrüßten die Ehrengäste bei der Ankunft auf den Kongressplatz — Živopisane narodne noše so pozdravljale častne goste na Kongresnem trgu

Ein Blick auf die Volksmenge während der antikommunistischen Massenkundgebung am Kongressplatz — Pogled po množici na protikomunističnem zborovanju minulo nedeljo

Za Vse svete na grob nepoznanih

SLOVENE

1. novembra 1944

44. ČETRTKOVA STRAN

Po enem letu je bil odkrit nov strašen komunistični zločin nad nedolžnimi: 12 otrok, 3 žene in 65 moških so komunisti žive pahnili v globoko brezno ob nekem krimskem grebenu

30.000 mrtvih! — Danes na dan Vseh svetnikov zopet vestaja spomin nanje, tako živ in silen, da se misel večnosti in sedanosti združita v eno, da se mrtvi in živi del slovenskega naroda povežeta v eno. Kakor nekoč se skupno pogovorijo, se skupno vprašujeta, zakaj vse to gorje, sozle, kri, ruševine, sirote, beda, begunci...

Kopičenje zločinov komunizma nad slovenskim narodom je tako silno, da bi zbudilo naše mrtve brate in sestre, če bi krik trpljenja mogel najti pot v vse grobove, jame, gozdove in do sedaj še nepoznana grobišča, s katerimi je slovenska domovina ranjena.

Zato je smrtna stiska tisočev, ki so v grozljivih okoliščinah čakali in dočakali smrti, toliko resnejše opozorilo nam živim, naj ne oklevamo, ako gre za boj proti komunizmu.

Nedolžni so morali v smrt brez razlike starosti in spola. Da so nedolžni, jih je težilo, kar razumeti niso mogli, zakaj. Čakali so čudeža, da se bo vendar zadnji trenutek našel brat, nekdo, ki jih bo rešil, četudi sam angel iz nebes. Toda nemo so zdrknili v grob, od kodar njihova nedolžnost, njihov molk terja čudeža. Čudeža pri tistih namreč, ki so zavedno ali nezavedno pripravljali morilno orodje komunistično OF, ki so bili vedno polni navdušenja za žrtve drugih, ki so vedno našli besedo pohvale za zločine. Da bi se vsi ti vsaj sedaj zdramili. Ali jim ni pamet zblaznela, ker so tako negibni ob tuljenju grobov? Človek, vprašaj se, če si še človek: saj ni potreben čudež, da te zdrami krik masčevanja nedolžno prelite krvi. O, da bi se razgrnil prostor in za hip prenehal čas, o da bi sonce našlo nekežarko pot v temine gozdov in požrešna žrela globeli tedaj, ko se je na odru slovenske zemlje igrala za zavesami proslava, časa in teme tako strahotna tragedija slovenskih ljudi.

Trideset tisoč sodnikov in prič vstaja

To bi vendar moralo, moralo ustaviti kri v žilah tistim in prisiliti na kolena one, katerim je bilo vse to potrebno, da so lahko živeli, uživali in izrabljali vrzeli, ki so zaradi teh žrtv med ljudstvom nastale. Vsem tem bo ob smrti uril zadel na uho stokrat in stokrat preslišani glas prošnje, rotnja, ki bo našel zadoščenje šele v večnosti.

Hvala Bogu, vse zdravje del Slovencev je prislunil umirajočim in še na mrtvih ustnicah išče izdih zadnje prošnje za usmiljenje. V nemoči, z zvezanimi rokami je brat moral gledati mučenje in smrt brata, katero je povzročil tretji, izdajalec brat. Čas pravice je moral priti in je prišel. Tukaj je: že terja računov od vsakega posameznika od živih. Toda gorje mu, kdor do stopil z neporavnanimi računi v večnost. Trideset tisoč sodnikov in prič obenem bo vstalo zoper njega.

Počasi se odgrinja zavesa, ki je zakrivala grozno resnico, katero smo le slutili. Saj bi je niti verjeti ne mogli, da ni tako resnično izpričana.

Še so priče skrivnih komunističnih zločinov

Stevilni so na naši zemlji kraji grozote, smrti, ki hranijo v sebi tisoče znanih in neznanih žrtv komunizma. Mnoge bo zakrilo pozabljenje, ker ne bo živih prič, mnoge pa bo odkril čas, da bo tako vedno znova opozarjal živeče, da so mrtvim bratom in sestram, žrtvam komunizma dolžni spomin, dejaven spomin, ki bo na veke ločil pot naroda od poti komunizma.

Letos se je prav za obletnico razkril do sedaj še neznan grozen zločin, ki je po načinu lasten je komunizmu. Gre namreč za novo Krimsko jamo. Verodostojnost je potrjena po pričah, ki je bil kot prisilni mobiliziranec ovidveč zločina. — Prislunite vsi in povejte: ali je mogoče človeku storiti to, kar so tu storili. Žive ljudi so metali v brezno!

Ali človek po tem dejanju še ostane človek, ali naj je to še naš brat? Pisali so si osebdo sam!

Mlad fant je bil priča tem strahotnim dogodkom. Eno leto je molčal, ker se mu je bil prizor tako globoko zajedel v dušo, da ni našel besede, da bi ga opisal. Sedaj je domobranec: mlad in postaven je. Mlade oči gledajo živahno, vendar resno ker so do dna spoznale zločin in hudobijo človeka, o katerem so govorili, da je vzor bodočnosti.

Komunistična brigada pušča za seboj sled ruševin

Med pripovedovanjem se večkrat ustavi in zamisli, da v spominu poišče sleherni malenkost groznega prizora. Najprej opiše nekaj o svoji družini in domu, nato pa, kako je kot prisilni mobiliziranec doživljal uničevanje vsega narodnega in morije vsega pošteno mislečega ljudstva. Takole pripoveduje:

Ko sem z drugimi vred prišel v Ribnico, smo bili takoj določeni za stražo jetnikom. V kolikor smo bili evobodni, nas je strah pred starimi komunisti držal, da smo ostali. 19. oktobra so jetnike odpeljali v Kočevje. V Ribnici se je šušljalo, da so jih ustrelili.

Takoj drugi dan so nas vse prisilne mobilizirance odpeljali v Šmarje pod Ljubljano; vključeni smo bili v »Levstikovo brigado«. Komandant brigade je bil neki Jože, pravilno so, da je primarij iz eplošne bolnišnice; po postavi močan in rdečih, navzgor zaviranih brk je bil silno surovega obnašanja. Kot starega partijca se ga je vse balo. Brigado je spremljal do zadnjega, ko sem našel prikljo za beg. Za njim pelje povod pot krvi in ruševin po vsej Dolenjski, ki smo jo prehodili od Krima pa po dolgem in

povprek do Hrvaške in nazaj. Ves zadnji del oktobra lani smo bili na poti, presledki prestanka so trajali le dan ali dva.

Na Krimu nas je zadel prva ofenziva. Zmeda je bila silna: 65 mobilizirancev, pa tudi starih partijcev se je javilo domobranci, drugi so odvrgli orožje, prtljago in so se skrivali po gozdu. Sam sem bil zadaj v Iški vasi. Terenci so zbežali, mi smo se pa hoteli skriti v vasi in pobegniti, vendar so se terenci prežgodaj vrnili in so nas poslali v brigado.

Naša pot je šla na Hrvaško: požgani gradovi, kasarne v Delnicah, dve revni družini v Kočevski Reki popolnoma izropani, ker sta bila očeta v Ljubljani — to so bili podvigi komandanta, ki je bil res primarij v zločinstvu. Kar na lepem je dal ubiti mater iz ene obeh hiš, ki so ju že prej izropali; moža je namreč imela v Ljubljani. Jok dveh nedolžnih otrok je klical mater k življenju, stari oče je s steklenimi očmi buljil v kri, a brigada je šla dalje, dalje.

Trpljenje prisiljenega mobiliziranca

V Kalu nad Ambrusom se še nismo dobro ustavili, pa smo znova morali gledati umor. Dva kmeta, mobiliziranca iz Bele Krajine, sta bila že tretjič ujeta na begu. »Da boste vedeli vi mobiliziranci, kaj je disciplina; isto čaka tudi vas!«

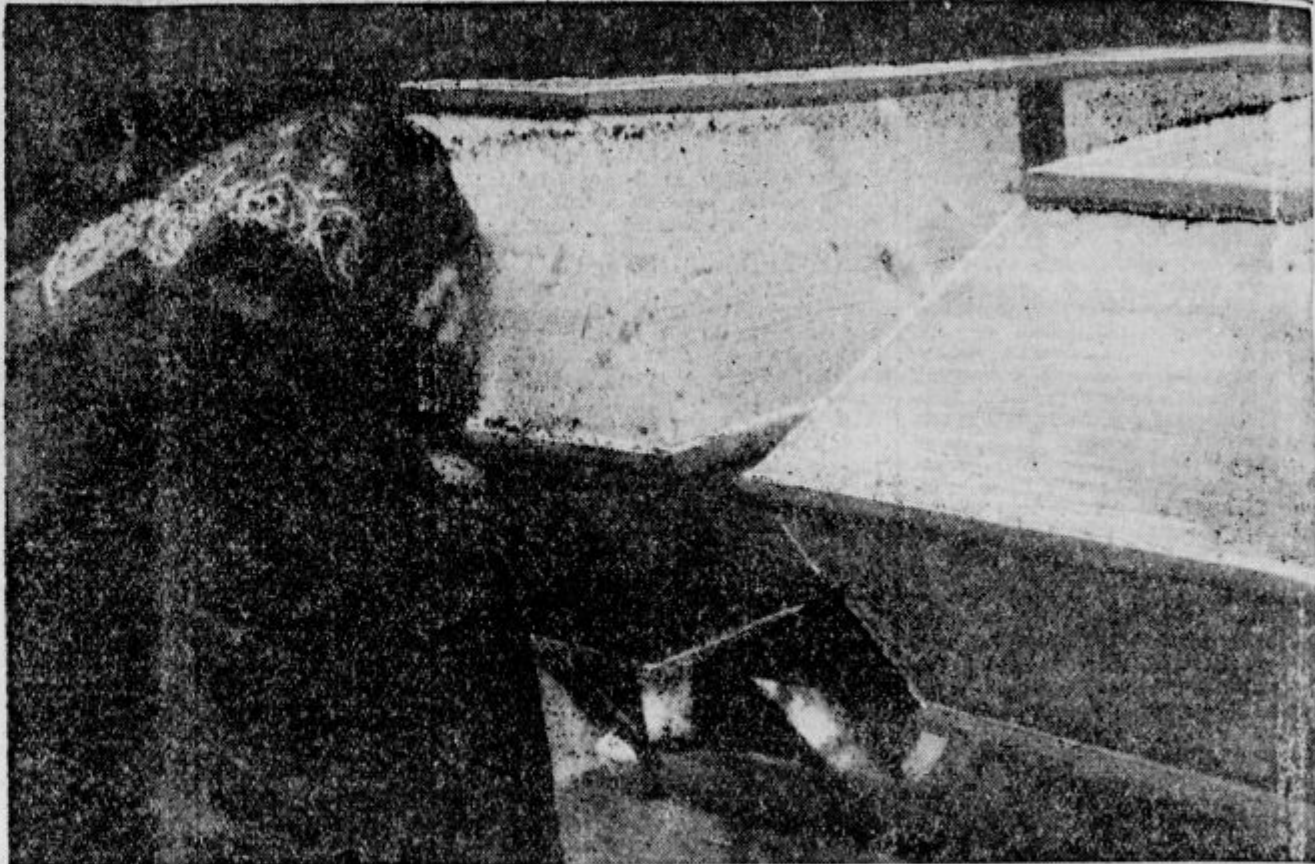
Bali smo se komandantovih groženj, toda če bi vedeli, da je smrt s kroglo pri komunistih še milost, če bi slutili, kako vse bolj grozno znajo storiti smrt, bi tuhili pri sebi. Dobro je bilo, ker nismo imeli časa premišljevali: od Ambrusa na Turjak in Mačkovec do Kureškega neprestano na nogah. Na Kureškem smo bili zadnjo nedeljo v oktobru strašno razbiti. Nad 50 jih je padlo, ostali pa so se na povelje »reši se, kdor se more«, razbegnili. Brž sem bil na smreki. Dež in sneg sta izmenoma možila tistih nekaj cap, ki sem jih imel na sebi. Ostra burja je delala na meni led, da se niti premakniti nisem mogel. En dan in eno noč je bila strašna doba. In pomislite, spodaj so naredili šotore, kurili in jedli vojaki, ki so bili proti nam v ofenzivi. Večkrat sem premišljeval zakaj vse to, zakaj ne smem biti doma, saj bi delal, garal in prežebal kot so moj oče in njegov in drugi. Tako se pa kot žival klatim okoli in moram gledati stvari, ki me epravljajo ob pamet.

Z živaljo ima človek večje usmiljenje kakor komunist z nedolžnim

Po rešitvi s smreke sem bil še z nekaterimi somišljeniki že na poti domov. Ujeli so nas in kdo bi bil računal, da nas prav sedaj čaka najtežje. Zadnji dan v oktobru je brigada zopet stala na enem grebenu Krima. Zaradi izgub in slabega vremena je bil komandant ves divji. Mobiliziranci smo imeli stražo in zasede, ker so pravi komunisti nekam odšli. Proti večeru je šlo. Sneg ni nehal mestiti, mraz je grizel v telo skozi cunjce. Bili smo topi vsega, navelikani takega živalskega preganjanja. Zaslisi se hoja večje skupine; med kletvami komunistov se meša tiho ihtenje otrok. Neverjetne misli človeku planejo v glavo, kdo prihaja, kaj z otroki v takem vremenu, ko so še živali potuhne v gozdu. Oči bulijo v temo in štejejo: komunist s strojnico, drugi, tretji, nato skupina mož, dve ženski, zopet mož, nekaj otrok, ženska, možje in še možje. Za konec in ob strani strojnice, strojnice, strojnice.

Vidim jih: nagnali so jih v krog sredi gozda, popolnoma brez zavetja pred mrazom, snegom in dežjem. Nemo se gledamo zaupni prijatelji, ali je kak znanec vmes, odkod so, kdo so. Ne upamo blizu, še manj govoriti. Kakor volkovi, čakajoči na žrtve, so postavljeni okrog in krog strojnice. Bežali smo proč, ker nas je grabilo v srecu.

Drugi dan, 1. november, dan Vseh svetnikov se zopet približam. 65 mož namreč; delavniško so oblečeni, na pol zimsko. — Kmečki ljudje so, to pričajo

Die unbekannte Heldin — trauernde Mutter, Frau, Tochter — am Sarge, in welchem die irdischen Überreste eines durch kommunistische Bruderhand gemordeten aus Jelendol ruhen — Neznana junakinja — jokajoča mati, žena ali hči — ob krsti, v kateri počivajo zemski ostanki jelendolske žrtve, padle po bratomorilni komunistični roki

obleka in izmučeni obrazi. Kaj ste storili, da ste zastraženi kakor niso najhujši zločinci sveta, kje vas čaka konec, pa čemu? Saj so že starejši let, davno je že moralo biti, ko so imeli puško v roki, 50 do 60 let imajo. Za nekaj bi jih mogel reči, da so mlajši, okrog 45 let.

Dalje so tri ženske v letih okrog 30 in nekaj več ter dvanajst otrok. Človeka zagrabijo v grlu, ko pomisli na razne možnosti. Otroci 8—16 let so komunistom nevarni, morda zato, ker so dobro vzgojeni, ker nimajo vlačuge za mater in morilca za očeta. Ali slutijo, da so v rokah zveri; prej bi imeli pričakovati usmiljenje od zvonjavilne cevi strojnice, kakor bi ga pokazal tisti, ki čaka za njimi, kdaj bo smel moriti. Nisem mogel premišljevali misli, daš so se same vsiljevale. Slišal sem že o krimski jami; nezavedno se mi je vračala nazaj, čeprav sem se je otepal.

Žive pahnili v prepad

1. XI. so torej komunisti pripeljali svoje žrtve. Na prostem so morali nočevati, brez odeje, saj jim celj jesti niso privoščili. Otroci so jokali, grozno, puščno je odjeknil klic v gozdu — mama, ata, mama, mama-a-aa. Trgal bi si srce, če bi mogel pomagati. Da bi segel ta klic sredi Ljubljane, v tople kotičke tistih družin, katerih očetje so mehko božali svoje otroke, pa so bile njihove roke mrzle, ledene roke klavcev — nemo so opazovali umiranje tujih, pa vendar domačih, naših slovenskih otrok. Srd se mi je vzdignil v spomin na dame, ki so v vseh mogočih dobrotah družili, pa ne utegnajo slišati mučenja neboljnih otrok.

Med seboj so se nesrečniki čutili kot družina. Če so v kakih sorodnih zvezah, ni bilo mogoče ugotoviti. Le to sem spoznal pozneje in komandantovega govora, da je bila zraven ena cela družina, ker je imela dva sinova v Ljubljani, verjetno pri domobranci. Možje so bili potrti, govorili niso mnogo. Vsak pogovor s stražo je bil pod smrtjo prepovedan. Zdelo se mi je, da niso vedeli, kaj bo z njimi.

Drugi večer so bili že vsi prezeblji in lačni. Tiho so trpeli, mogoče so molili za rešitev. Vroče prošnje naj bi umehčale komuniste. Toda kolikokrat znova je moral človek spoznati, da prosil kamen za

kapljico vode, pa jo bo dal, a prosil komunistu usmiljenja, ne bo ga dal.

3. novembra lani, okrog osmih zjutraj se je brigada odpravila na pot. Komandant je stopil med jetnike. Živinsko je kričal nad njimi in jih zmerjal. Vse izdajalec, da bodo komunisti v kratkem pobili in tako naredili red ter mir.

Mračno jesensko jutro. Vse naokrog straže, sredi pa jetniki. Stražili so zaplenjeni komunisti. Drli so se nad njimi, če so hoteli izpregovoriti. Nesrečniki so bili videti nekoliko bolj zadovoljni, ker so jih vsaj odpeljali naprej. Morda... v svobodo. Kako tri četrte ure hoda je bilo navkreber po grebenu. Megla ni puščala razgleda, le toliko sem videl, da je bilo na vrhu nekaj kapelice podobnega. Sredi neke večje jase se ustavimo. Prisilni mobiliziranci so nas takoj razpostavili v širšem krogu okrog ravnice. Sredi nje sem zapazil jamo. Prvo grmičevje od nje oddaljeno okrog 20 m. Jama je štriglaste oblike, v premeru široka nekaj čez 12 m, po nagli ocenitvi, ter se strmo spušta v globino. Kakega grmovja v njej nisem opazil. Vse je bilo tiho v pričakovanju. Iz jetnikov so sestavili trojke — 23 trojk. Postavili so jih okrog jame: vsako trojko posebej — torej drugega za drugim tako, da so bili obrnjeni s hrsti proti jami. Žrtve niso ne govorile, niti kazale posebnega strahu; ali morda niso opazili spredaj strojnice in pušk, namenjenih nase, za njimi pa jama; verjetno jih je misel na smrt begala in jim grebla po možganih, da so postali topi. Žalostnih obrazov in tiho so stali, celo otroci so bolj z začudenjem kot s strahom gledali in molčali. Kako bi namreč mogli od ljudi pričakovati celo v smrti take krutosti.

Tedaj je v naglici stopil med nje in stražo komandant. Še enkrat je ponovil prvič ne dovolj jasno povedano osebdo, in zaključil je: »Ze smo na ta način kaznovali bele, pa jih bomo še! Izvršite!«

Žrtve niso bile pozorne, ker so poslušale komandanta. Zaključil je tako nenadoma in tedaj...

Višek groze. Kakih 10 m od vsake trojke je stal komunist. Na povelje je vsak komunist z zaletom pognal svojo trojko v prepad. Človeku se hoče smešati. Živi ljudje pahnjeni v globoko brezno! Trenutki smrtne groze, kričanja, vpitja,

joka! Rjovenje in tuljenje se je le slabotno slišalo iz globoke jame. Živi, živi bodo čakali na smrt. »Marija, pomagaj, mamana, ata!« — »lepo prosimo, potegnite nas ven.« Bilo nam je, da bi tulili. Sedaj šele namreč so prisilne mobilizirance pustili k jami, ko niso mogli ničesar pomagati.

Da bi bili navzoči takrat vsi tisti preokli večne ljubezni, ki v rokavicah tipajo, kako bi opravičili zločin nad nedolžnim ljudstvom. Debele knjige bi napisali o teh trenutkih, ko so iz globeli odmevali blazni kriki, medtem pa so komunisti ob jami surovo preklinjali. Nobenega sočutja niso pokazali in komunistke so bile od vseh najhujše. Vseh 23 komunistk je začelo prepevati: »Povel, kam greš, črnolaska«. Človek, človek vendar, ali moreš razumeti, povej, ali bo tu ženska, ki raja ob krikih nesrečnih in ranjenih, živih v smrt pahnjenih, ali bo začutila jok svojega otroka, če bi ga kdaj rodila. Ne, rajši levino za mater, kot pa tako mrzlo, okrutno zver — žensko.

Le približno tako grozotno si more umisliti to, kar se je godilo spodaj nesrečniki. Padali so drug na drugega, ranjeni, ob strmih skalovju. In strahna, v možgane tipajoča zavesa, živ obsoben na čakanje počasne, krute smrti. Ti, ki pička pobereš na cesti, če je zmrl, pa si šel mimo teh, ti si norec. Prav počasi, ali se zaveš, da niso usmrčeni, ustreljeni padli v jamo, kakor je bilo to v prvi, oni veliki krimski jami. Ali več, da te žrtve, umorjene na ta način, niso bile prve, kakor je priznal komandant.

Zločinu je sledila veselica in ples

Eno uro smo se mudili v bližini. Razumeli smo, da se je z nesrečniki v jami dogajalo nekaj strašnega. Bežali smo pred stokanjem, kateremu je odgovarjalo norčevanje tovarišev iz Velikih Lašč. Brigada je odšla nato dalje, brez vsakega sočutja, kot da se ni ničesar zgodilo.

To je bilo 3. novembra 1943 med 8. in 10. uro dopoldne.

Brigada se je ustavila na Dobravlci nad Igom. Tu so komunisti priredili miting. Pa so razglasili: toliko in toliko belogardistov smo ubili. Da ubili! Še vedno je odmeval njihov zblazneli jok tožbe, ki jih gluha narava ni slišala, človek pa ni hotel. Če je bil to miting, presodite: ples, veselica, razgrajanje, v katerem so ubili skoraj za žalo nekega kmela.

Cez mesec dni sem pobegnil in se javil v Zapotoku, odkoder sem prišel v Ljubljano k domobranci.

Tako je končal pripovedovanje fant, ki je vse to sam doživel. Da ste ga slišali, kako lahko bi vsakdo razumel, zakaj je domobranec borec proti komunizmu.

Eno leto je skrivale te žrtve v tajnosti. Prav na Vseh svetnikov dan mislimo nanje: doslej še neznane strahote in zločine komunizma odkriva njihova smrt.

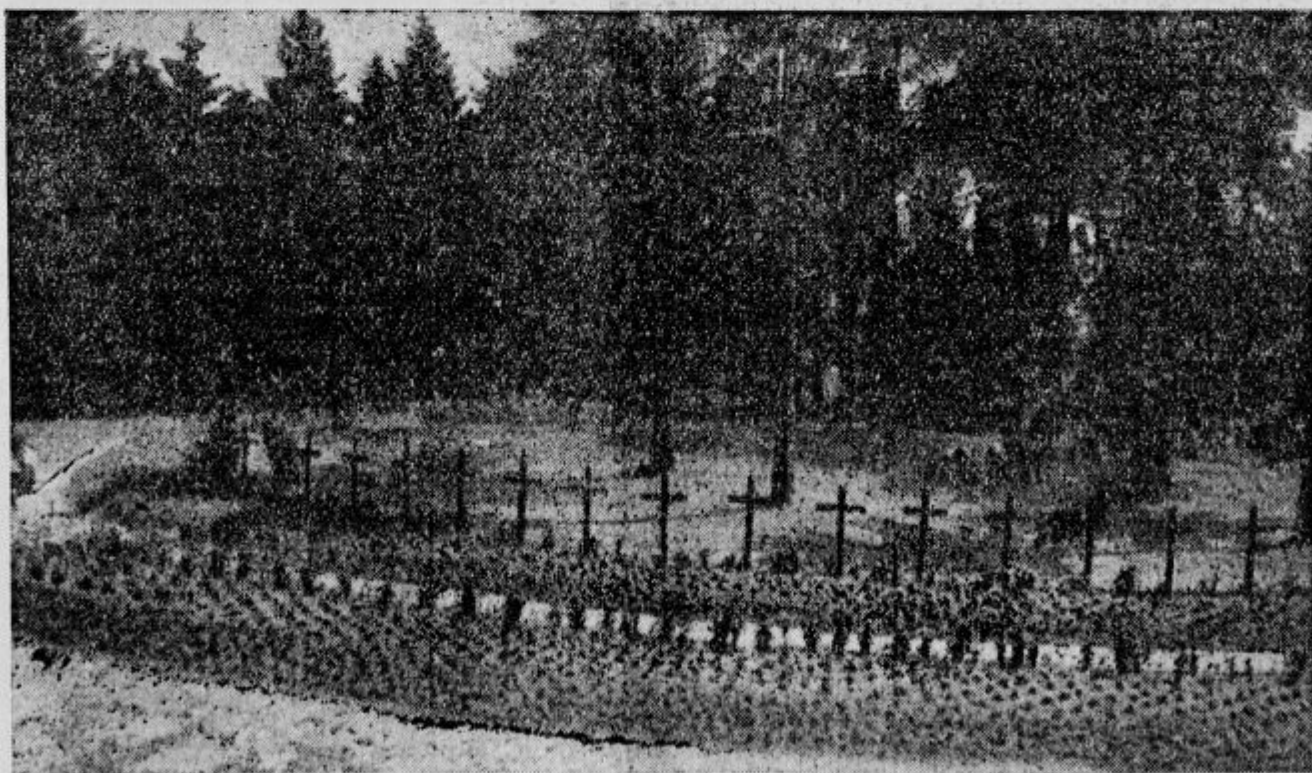
Znova moramo vedno bolj spoznavati, da imamo prav; dogodki, ki so bili in še bodo, nas v tem potrjujejo. Zamislimo se v ta primer.

Žive so vrgli v jamo, nato pa šli plesat in popivat. Ali je čas, ki spremlja življenje našega naroda, že videl kak tak zločin, kat cinizem. Pomislimo vendar, da je to pri komunizmu nujno, da ni izrodek le posameznika. Saj je zločin storil inteligent, komandant, in ta gotovo dobro pozna notranjo vsebino komunizma.

Krik vseh teh neznanih žrtv je za nas svarilo in bojni klic. Vsem onim, ki so ga na preslišali, naj se pojavi v vsej smrtni grozi nekoč, ko bodo v uživanju in veselju iskali pomirjenja svoje vesti.

Prislunite, slovenski človek tem, ki to svare: stori vse, da se komunizma obvaruješ, drugače boš moral vse to sam doživeti.

Mrtvi, vsi žrtve komunizma, danes nam je vaš spomin blagoslovljen in plovit. Kjer ste končali vi, tam gradimo mi dalje.

Der Heldenheim au dem Schlossberg. Über hundert Helden-Landeswehrmänner schlafen hier ihren letzten Schlaf — Gaj junakov na Orlovem vrhu. Nad sto junakov-domobrancev spi tu nezdravno spanje